

2 e Trefaldighet

Liknelsen om festen i Luk 14:15-24 är en bild för hur det blir när Gud återupprättar världen, en bild som dels använder texter och föreställningar vi också möter i Hebreiska bibeln/GT, dels vissa kulturella bruk och normer från den tid då den skrivs.

Det första är alltså bilden av den efterlängtnade framtiden som en stor fest, som vi också möter i ex vis Jes 25:6-8, en fest på Sions berg öppen för alla folkslag. De kulturella bruken och normerna är de som omgav måltider. Kort kan antydast att måltider var viktiga i det sociala livet. I måltiderna uttrycktes och förstärktes sociala relationer. Det var viktigt vem man bjöd och lät sig bjudas av, och den som sade ja till en måltid förväntades bjuda tillbaka. I berättelsen bryts normer. Inte när några säger nej vid andra inbjudan - i bibelkommentarer nämns ofta att det verkar ha skett, om t ex gästerna menade att middagsarrangemanget eller gästlistan inte passade dem - men då inbjudan går ut till människor som inte kunde bjuda tillbaka och människor som sannolikt inte var världens sociala likar. Det fanns sammanslutningar som praktiserade gränsöverskridande måltidsgemenskaper, men oftare skulle måltiden upprätthålla rådande relationer.

Luk 14:15-34 öppnar för två tolkningar. Den ena är djupt problematisk för kristna som önskar goda judisk-kristna relationer och tror att det judiska folket ännu lever i förbund med Gud. Den andra ger en alternativ tolkning som utmanar kristna individer och gemenskaper.

Jag förutsätter här att liknelsen om festen i Luk 14:16-24 sannolikt är en variant av en liknelse som vi också möter i Matt 22:1-14 och Thomasevangeliet logion 64. De tre är i vissa avseenden så lika att de kan ha ett gemensamt ursprung, men den berättelsen har sedan sannolikt levt i olika sammanhang där den tolkats och utvecklats på olika sätt innan den skrivits ner av en författare som sannolikt också själva arbetat med texten och, för de nytestamentliga versionerna, satt in dem i olika litterära sammanhang. I år ska vi se poängerna i just Lukasevangeliets version.

Så till tolkningarna. Först den problematiska. I Lukastexten ges liknelsen en ram. Det vi ser av ramen i evangelieboken är att en gäst vid en måltid säger: "Salig är den som får vara med om måltiden i Guds Rike." Jesus svarar på de orden med liknelsen om festen. Slutorden "Jag säger er att ingen av dem..." följer upp och blir ramens andra del. Ramen gör att liknelsen i hög grad handlar om vem som till sist får vara med på "måltiden i Guds Rike", i den slutgiltigt återupprättade världen. Skildringen av hur de först inbjudna säger nej och att andra därför kan komma med samt slutorden om att de först bjudna inte får vara med på festen kan läsas som en allegorisk skildring av frälsningshistorien, av ett skede som den församling där Lukasevangeliet skrevs var mitt uppe i. De först bjudna kan då förstås som det judiska folket, som säger nej till Jesus, och därmed utestänger sig själva från Guds Rike. De som då i stället får plats på festen motsvarar i verkligheten människor av andra folkslag som tror att Jesus uppstått från de döda och är den genom vilken Gud gripit in för att rädda mänskligheten. Berättelsen motiverar att församlingen vänder sig utåt med sin missionerande förkunnelse.

Men den tolkningen är inte nödvändig. Lukastexten öppnar också för en annan tolkning. Luk 14:15-24 är insatt i ett större sammanhang än det evangelieboken ger. Luk 14:12 - 13 torde återspegla det faktum att evangeliets mottagare är välbärgade stadsmänniskor, som kan bjuda "rika grannar", vänner och släktingar till sina fester, alltså människor som kan bjuda tillbaka. De kan ordna måltider för att förstärka sina sociala nätverk och kontakter. Men de uppmanas att i stället bjuda dem som inte kan bjuda tillbaka för att få del i de rättfärdigas uppståndelse.

Även här finns problem: detta blir en lönemoral och vart tar nåden allena vägen? Och är inte detta välgörenhet som vidmakthåller en orättvis samhällsordning? De problemen får vi ta någon annan

gång: texten är skriven i en förluthersk, fördemokratisk, förmodern tid då ett jämlikt välfärdssamhälle inte ens fanns som ideal. Samtidigt finns här något att gå vidare med: en utmanande uppmaning till dem som tror på Kristus att skapa nya inkluderande gemenskaper som bygger på andra normsystem och värdesystem än dem som råder i det vanliga samhället, Gudsrikets normer och värden. Att skapa inkluderande gemenskaper där människor av alla slag, med eller utan rikedom och status, möts på riktigt. Textens innebörd och utmaning till oss är då att förstå vad detta kan vara hos oss idag och hur det kan förverkligas, på riktigt.

Detta kan avspegla att tidiga kristna församlingar faktiskt också försökte vara alternativa gemenskaper som förverkligade inkluderande måltidspraxis. Att försöken att skapa dessa gemenskaper inte alltid blev så bra som det var tänkt, ser vi av 1 Kor 11:17-34. Ni kan alla ge ytterligare exempel från nuet eller historien.

Men en predikan över Luk 14:15.24 kan ändå lyfta fram det draget i texten. Här berättas om en social elit som bara vill umgås med sina likar men det är inte de som är idealet. Idealet är människor som - även om de är privilegierade - vill försöka skapa nya, inkluderande gemenskaper där alla har plats, gemenskaper som därmed förverkligar något av Guds rike här och nu. Kallelsen till Guds rike handlar då inte om en utopi - eller ett liv efter detta - utan om att leva enligt Guds rikets normsystem här och nu. Det handlar inte om att reducera Guds rike till en inomvärldslig utopi som vi ska bygga men att de som lever med Jesus som en levande verklighet och längtar efter hans rikets fullbordan också låter det rikets normer präglade sina liv och skapar platser där vi anar Guds rike.

Så kan berättelsen bli en stor utmaning till oss om att skapa inkluderande gemenskaper. Vad betyder det där vi är här och nu?

Hanna Stenström